

staltningerne skal endvidere koncentreres om militære enheder og udstyr, der er af vital betydning for langvarige offensive operationer.

Synspunkterne om balanceret påvirkning er udmærkede og støtter vestlige synspunkter om de asymmetriske forhold, der råder mellem de to alliancer.

9.5 Sammenfatning

Sammenfattende forekommer NNA landenes udspil på det sømilitære område især at koncentrere sig om amfibieoperationer, medens øvrige forslag i redegørelsens sammenhæng er interessante, fordi de omtaler forhold af sømilitær relevans og dermed inddrager dette område i forhandlingssammenhæng. De foreslåede foranstaltninger er generelt moderate og kan ud fra forfatterens opfattelse godt anvendes som grundlag for substansforhandlinger.

10. Danske positioner

Generelt gælder det for våbenkontrollforhandlingerne, at når aftaler en gang er indgået, da vil de påvirke fremtidens strategiske optioner og aftaleparternes militære struktur i mange år. Dette forudsætter dog, at de overholdes, og her skræmmer historiens spor unægteligt. Derfor er det nødvendigt at vurdere såvel kortsigtede som langsigtede konsekvenser eller med andre ord: »holde krudtet tørt«.

10.1 Mulige veje fremover

Fra dansk side er der grund til at markere det militære standpunkt, at mulighederne for heldigt at gennemføre forstærkningspolitikken er afgørende for NATOs muligheder i krise og krig. Dette medfører, at de maritime koncepter og doktriner og tilhørende taktiske grundlag kontinuert skal øves og udvikles. Spørgsmålet om, hvor langt NATO bør gå i begrænsende foranstaltninger på det sømilitære område, er derfor primært i dansk sikkerheds- og forsvarspolitik.

Analysen af WTO-landenes forslag viser, at ingen af dem er »nødvendige«, for at NATO kan forbedre sikkerheden.

Tværtimod pilles der ved en balance, som har sikret freden i over 40 år.

Set i et militært perspektiv opvejes fordelene for NATO langt fra af de køb, der må gives.

Imidlertid er en blank afvisning af sømilitære foranstaltninger som tidligere nævnt næppe realistisk på langt sigt, fordi opinionen ønsker udvikling også på dette område.

Herfor taler NNA-landenes engagement.

Der eksisterer da også en række forslag eller ideer, som godt kan indpasses uden afgørende negativ virkning.

11. Mulige forhandlingsoplæg

11.1 Flådebesøg

Et muligt forhandlingsoplæg kunne omfatte forslag til besøgsaftaler, hvor flådestyrker fra de forskellige blokke aflægger visit hos hinanden. Ved sådanne besøg opstår personlige kontakter, og åbenhed demonstreres, og foranstaltningerne er tilmed billige, men vurderes at have stor effekt. Danmark kan således, i forståelse med de øvrige nationer i alliancen, genoptage besøgsrutinerne med samtlige Østersønationer efter et nærmere fastlagt program.

11.2 Nybygningsprogrammer

Som en tillidsskabende foranstaltning ses også udvekslingen af planer om nybygninger m.v. af skibe og udstyr til sømilitært brug. I forbindelse hermed kan også budgettal m.v. fremlægges. Dette sker allerede i vesten.

11.3 Internationale krisereduktionscentre

Opbygning i international sammenhæng af sådanne centre vil virke tillidsskabende og forbedre kommunikation af vigtige oplysninger. Hændelsen med det sovjetiske kampfly, der, efter at piloten var sprunget ud som følge af motorproblemer over DDR, fortsatte mod vest og styrtede ned i Belgien, afdækker et sådant behov. Tilsvarende gør sig gældende i forbindelse med de 2 sovjetiske ubådsuheld ud for Nordnorge i sommeren 1989. Begge episoder viser, at der er behov for hurtig udveksling af vitale oplysninger.